

EXCERPTA

19. zenbakia

1987-abendua

gaiak

orrialdeak

'Ιδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην.....	409
O Eguberri Gaua.....	410
Alleluia Euskal Herria (J.G.Etxebarria).....	411
Hesiodo-ren Teogonia.....	412-413
Greko-Euskarazko Gramatika-konpo- saketa (Orixe).....	414
Hymnus (J.G.Etxebarria).....	415
Katulo.....	416-418
Definitiones, etymologiae, explicatio- nes, e Sancti Augustini scriptis de- promptae.....	419-423
De vita exemplarium presbyterorum vasconum: (VI) J.M. IRURETAGOIENA.....	424
Grezia-ko Mitologia (barne-orrietako eranskina)	

Latin-grekozko idazleen
itzulpen-ikerketa lanak

Jon Gotzon Etxebarria

Gernika

ZORIONAK

Ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, ἵνα ἔτεχθῆ ὑμῖν σήμερον Σωτὴρ, ὅς ἐστιν Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαυὶδ.

ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo: ἵνα quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David.

(S. Lukas, 8, 10-11)

O E-GU-BERRI GAUA
 BOZ-KARIOZ-KO GAUA
 A-LLE-GERATZEN DU-ZU
 BI-HO-TZEAN KRISTAUA
 MUN-DU GUZTI-A DU-ZU
 ZO-RI-O-NEZ BE-THE-TZEN!
 ZER-GA-TIK BAITI-O-ZU
 SAL-BA-TZAI-LLEA EKHARTZEN!
 ZER-GA-TIK BAITI-O-ZU
 SAL-BA-TZAI-LLEA EKHARTZEN

ALLELUIA EUSKAL HERRIA

Jainkoa sortu zaizu Belen-en;
 askatasuna Hark bai emanen!

ALLELUIA EUSKAL HERRIA

Horra Jainkoa eginik gizon;
 urrun negarrak, izan zorion!

ALLELUIA EUSKAL HERRIA

Ahozpez gorets Jainko Umea,
 Berau bait duzu Salbatzailea!

ALLELUIA EUSKAL HERRIA

Aingeruak hitz: "Gaudium magnum",
 Hark gordeko zu beti euskaldun!

Ἡ ΣΙΟΔΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ

- 91 Ἐρχόμενον δ' ἀν' ἀγῶνα θεὸν ὡς ἰλάσκονται
αἰδοῦναι μελιχρῆ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν·
τοῖη Μουσῶν ἱερῆ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γάρ ται Μουσέων καὶ ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος
ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρῖσταί,
ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ὁ δ' ἔλβιος, ὅν τινα Μοῦσαι
φιλῶνται· γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος βέβει αὐδῆ.
98 Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
ἄζηται κραδίην ἀναχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσῶν θεράπων κλέεα προτέρων ἀνθρώπων
ὕμνησιν μάκαράς τε θεῶν, οἷ' Ὀλυμπον ἔχουσι,
αἰψ' ὅ γε δυσφροσυνέων ἐπιλήθεται οὐδέ τι κηδέων
μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεῶν.
104 Χαίρετε, τέκνα Διὸς, ὅτε δ' ἡμερόεσσιν ἀοιδῶν.

Biltzarrera doala, jainkoa bailitzan hartzen dute
lotsaz eta samurtasunez; eta biltzarkideen artean na-
barmendu egiten da. Horrelako emaitza sakratua egiten
diete Musek gizonei. Musei eta Apolo gezidunari esker
daude eta, lur gainean, olerkariak eta kitara-jotzaile-
ak. Erregeak, ordea, Zeus-engandikoak. Zorionekoa Musek
maite dutena! Haren ahotik bai ahots ezta irteten de-
la! Inork, barrua zauritu berria, bihotza larriturik ba-
du, olerkariak, Musen zerbitzariak, lehenagoko gizonen
ekintzak eta Olimpoko jainko zoriontsuak goraiatzan
baditu, berehalaxe kezka ahantzirik ez da gehiago
naigabeez gogoratzan. Jainkosen emariak behingoa era-
maten dizkiote urrun kezka.
Agur, Zeus-en alabok! Emaidazute zuen zoragarrikoko kan-
ta. (vv.: 91-104)

GITXITASUNA: ádakrys=negar-agor

apistía=siñestetxo, xiñixte. Berri Onaren adibidean ez da sinisterik eza guztizkoa, esaten bait da: "Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam (exiguam credulitatem meam). Grekoz zehatzago esan zitezkeen oligopistía: sinesmen urria. "Modicae fidei" e sakera siñets-urri esan liteke. Grekoz badago oligos ekin egindako oligochronía=alditxo.

EZINTASUNA: adiEgEtos=esan-ezina

ábrotos=illezina, illezkor (erdi herrikoia) Batzuk ezin 1. eta 2. atalak direnean nahasi egiten dituzte. Eginézina (e ozen eginez) da "imposibilidad de hacer". Ezinegina (e motelago eginez) da "dificultad grande de hacer". Ezinila du-k esan nahi du: "no acaba de morir". Ilézinada="que no puede morir". Ezin èsana du=tiene afasia"; esanézina da="es indecible". Bereizkuntza hau ez da egiten euskalki guztietan; baina batzuetan bizirik dago eta, literatura-erabile ra zilegi da.

ZAILTASUNA: abóulentos=baitaragaitz, irreflexivo

abýrsentos=gozakaitz, eztikaitz

akatórthOtos=zentzagaitz

amalaktos=minberakaitz=de poca sensibilidad. Hoy sorraio, mingor

ágrypnos=lo-zail

ábrOtos=yangogor

agélastos=irrigogor. Cfr. irribera bere aurkakoa: propenso a la risa

amógEtos=nekagogor, dura para la fatiga

(jarraitzeko)

J. G. ETXEBARRIA

HYMNUS

Deus, Pater misericors,
ecce servus tuus inops
ad te venit rogaturus:

Da mihi in hac vita pacem,
in postrema hora faciem
tuam ut videam securus.

Salvam fac patriam meam,
ab excidio serva eam,
ne pereat cum malignis.

Deus meus, omnia mea,
lingua nostra euskerea
laudet te semper in hymnis.

KATULO

XI

Furi et Aureli, comites Catulli,
 siue in extremos penetrabit Indos,
 litus ut longe resonante Eoa
 tunditur unda,
 siue in Hyrcanos Arabasue molles,
 seu Sagas sagittiferosue Parthos
 siue quae septemgeminus colorat
 aequora Nilus,
 siue trans altas gradietur Alpes
 Caesaris uisens monumenta magni,
 Gallicum Rhenum, horribilesque ulti-
 mosque Britannos,
 omnia haec, quaecumque feret uoluntas
 caelitem, temptare simul parati,
 pauca muntiate meae puellae
 non bona dicta.
 cum suis vivat valeatque moechis,
 quos simul complexa tenet trecentos,
 mullum amans vere, sed identidem omnium
 ilia rumpens;
 nec meum respectet, ut ante, amorem,
 qui illius culpa cecidit velut prati
 ultimi flos, praeterunte postquam
 tactus aratrostr.

ANTINOO
 ΑΥΤΙΝΟΟΣ

Ulises kanpotik zela, Penelope-rekin ezkontzeko as-
 moz jauregira samaldan sartu ziren senargaien buru
 a. Indarkeriaz, bortizkeriaz, harrokeriaz eta gogorke-
 riaz zen nabarmen. Telemako garbitu nahi du, lagunak
 Ulises-en ondasunez jabetzera bultzatzen ditu eta
 Eumeo iraintzen du, txerrizain zaharrak bere ugaza-
 ba jauregian sartzen duenean. Iro eskalea Ulises-en
 aurka berotzen du, ez bait zuen ezagutu; eta azkenik
 Ulises-en lehenengo geziak hiltzen du, edontzia ez-
 paineratzeaz dagoela. Beharbada hortixek dator "on-
 tzitik ezpainetara tarte handia dago" esakera.

Guk euskaldunok badugu antzeko esaera zuhurra:
 "Eskurean aora okelea galdu doa".
 R.S., 176 garrena; "Refranero Vasco-Los Refranes
 y Sentencias de 1596"; Julio de Urquijo, tomo II;
 Colección Auñamendi, 55. zenbakia

Hona hemen Antinoo-ri buruzko pasarte batzu Odise-
 atik hartutakoak.

Aita Santi Onaindia; "ODISEA"; Bilbo, 1985.

656 **Noemon.**—Antinoo! Ba-dakigu, ausaz, Telemako noiz biurtuko dan Pilos aretsutik? Neure ontzian joan zan, ta Elide zabalera joateko bera bear dot orain, an daukadaz ba amabi sabel-beor eta mando eroapentsuak oindiño ezi barik, eta oneitatak bateren bat ekarriko neuke ezteko.

661 Au esan eban; eta zurturik gelditu ziran Telemako'k Pilos erako, Neleu'ren urirako bidea artu ebanik ez ebelako uste, mendian zalakoan bai egozan txarrizaiñen txabolan bere ardiak ikusten.

710 **Penelope.**—Otsegille! Zelako asmoz bialtzen zaitue senargai leiñargiak? Agian, Odis jainkotiaren neskameai lana itxi ta oturuntza gertatu dagitsela, esateko? Oba, bai, nire uzian ibiltea ta bizileku au sarriztatzea lagako ba'lebe, euren azken orritsa gaur ospaturik. Zuok, sarri be sarri alkartuaz, Telemako zurraren yarauntsia osotzen daben ondasun ugariak urtzen dozuezanok: ez zeuntsen entzun zeuen gurasoai, oindiño ume zintzazela, zelan erabilli zituan Odis'ek; onek ez eutson iñori kalterik egin, ez eban errian iñoren kontra berba mingarriarik esan, errege jainkotiak sarri egin oi daben lez, gizaseme batzuk iguindu ta beste batzuk maite izanik? Arek ez eban egundo, gaiztakeri txikienak be, iñundiko gizonen aurka egin; eta orain ondo nabarmenak dira zuen gogo txar ta zuen egintza gaiztoak, artutako mesedeakaitik ez bait dozue esker onik erakusten.

(Odisea, IV KANTUA; 64-65-67 orrialdeak)

481 **Antinoo.**—Onezkero, ez dot uste, atzera biurtzerik daukazuunik, ezta gizategi ontatik zigortzaka urteterik be, orrenbesteko iraiñak guguzia zarean ezker.

483 Mintza zan; eta, aurkia arturik, bota eutson, eskumako sorbaldan, bizkar guenerantza joaz. Odis'ek, arkaitza iduri, tinko iraun eban, Antinoo'ren kolpeak bape ukurrik eragiteke; baiña ixillik buruari eragin eutson, bere kolko barruan asmorik txarrenak naasi ta irabioturik. Atzeratu zan beingoan ate-aurrera, lurrean jarri ta beterik eroian zakutoa ondoan itxirik, erauzi eutsen senargeiai:

490 **Odis.**—Entzuidazue, erregeiñ gurenaren senargeiok, esan dagizuedan gogoak barne zuoi iragarteko eskatzen daus-

tana. Iñungo gizonak ez dau samiñik ariman, ezta naigaberik be, bere etxaldeagaitik, bere idi naiz ardi zuriakaitik burrukatzean arutako zauriakarren; baiña Antinoo'k neu zauritu nau gizasemeai ainbat gaitz dakartsezan sabel iguingarri ta itsa dala-ta. Iñun jainkorik baldin ba'da ta Erini'k eskekoentzat, ora begio eriotzak Antinoo'ri, ezkontza amaira aurretik.

499 Antinoo, Eupite'ren semeak, egotzi eutson barriro be:

500 **Antinoo.**—Jan egik, nare jarrita, o arrotz!, edo-ta oa beste nunbaitera: gazte oneik, diñokanagaitik, tatarrez oin batetik naiz esku batetik oratuaz, etxean zear erabillirik, gorputza osorik zauriz josi ez daizuen.

(Odisea, XVII KANTUA, 238-239 orrialdeak)

288 **Odis.**—Entzuidazue zuok, erregeiña gurenaren senargeiok, adierazo dagizuedan barruak zuoi esateko agintzen daustana; eta Eurimako ta adioneko itzok otsegin ditun Antinoo'ri eskatu bear dauset batez be: laga oraingoz uztai ta bere jainkoekikoa, ta biar goi-epirituren batek bear dauan kemena emongo dautso berak naien dauanari. Ia, emoidazue uztai ondo leundua ta zeuokaz negur-aziko dodaz neure beso ta indarrak: ausaz nire soin-atal zinbel-zaaletan beiñolako kemenik dodan ikusiko dot, edo-ta ortik zearko bizitzak eta ardurarik ezak motel-azo ta galdua dan.

298 Onan mintzatu zan. Suak artuta geratu ziran danak, uztai leuna tresnatuko ebalako bildurrez. Eta Antinoo'k gogor artu eban, edu onetan itz-egiñik:

301 **Antinoo.**—O, atzerritarren artetik doillorren! Igan ez yagok zentzun izpirik. Ez al dok naikoa guguz, argiokaz, jan-edanean nasai jarririk egotea, oturuntzako ezertxo be palta ezta? Ez ete yak naiko gure itzak eta autiak entzutea, iñundiko erbestetari ez eskekori izten ez yakon lez? Bear bada ardao gozoak zorabiatzen au, gale, minguru ta neurri barik edan oi daunari kaltea dakartso-ta. Ardaoak kalte egin eutson Eurition zaldi-gizon zangarrari, lapitarren eskualdera joanik Piritoo biotz-zabalaren jauregian aurkitu zanean. Errazoia ardaoak lausotua euki ebaneko, zoraturik, egintza zitalak burutu zituan Piritoo'ren etxean; gizurcnak, samin aunditan, oratu eutsoen, eta, aterantza narras eroanik, belarriak eta surra ebagi eutsoczan borontze gordiñez; eta orrelaxe joan zan, adimen naasiaz ta bere erruaren zigorra gogo gaixoz eroanik. Olako jatorria izan eban zentaur eta gizonen arteko liskarrak; baiña axe izan zan lenengo bere buruari zoritxarra ekarri eutsona, ardaoz bete zalako. Era bercean, iri be ezbear eskerga bat iragarten dauat, uztai tenkatzera jaritxiko ba'intza; erri onetan ez au ba iñok habestuko, ta laster bialduko augu ontzi baltzean ilkor guztien izurri dan Eketo erregearengana, eta aregandik ez dok igesik egingo, ez osasuncz ez bizirik. Edan egik, ba, nasai ta ez adi sar burrukan eu baiño gazteago diran gizonakaz.

(Odisea, XXI KANTUA; 289. orrialdea)

Orduan Odis asmotsuak, jantzi-dandarrak erantzi, atarte garaira zapart egin uztaiatz ta karkaiz gezi ariñez orniduz ta, oneik bere oin-aurrean barreiatuz, tankera ontan mintzatu yaken senargaiak:

5 Odis.—Amaitua da onezkero leiaketa neketsu au; orain beste itu batera egotziko dot, iñoiz iñungo gizasemek egotzi ez dauanera, ta ikusiko dot apara egiten dodan, Apol'ek aintza ori dagistalarik.

9 Au esan ebanekoxe, Antinoo'rantz zuzendu eban ezten mingotsa. Au urrezko txol eder bat, kirten bikoa, jaso ta bera eskuan ebala aurkitzen zan ardoa zurrupatzeko, eriotz-gogaiaren garratzasun barik ain zuzen be: nok uste izan eikean, ainbat mailagunen artean, gizon batek bakarrik, naiz-ta bipiladoretua izan, erio ain txarra ta adur baltza eman leikeonik? Odis'ek, bada, eztarrian jorik, gezia zauritu eban onen puntea sama samurretik agertzeraiño. Atzerantza jausi zan Antinoo, zauria artzean; eskuetatik lurrera yakon txola, ta aren surretatik giza-odolezko txarrastada lodia erion. Ots-otsean maiari saka eragin eta oiñaz ikuturik, jatekoak lurrera yakan, ogia ta aragi errea bertan loituaz. Jausita ikusi ebenean, iskanbil izugarria atera eben senargaiak jauregi barruan; jarlekuak itxi ta, aretoan ara ta ona, ondo landutako ormetara zorroztu zituen euren begiak; baiña ez zan agiri ezkutarik bat bera be, ezta oratzeko lantza sendo bat be. Eta agiraka egin eutsoen Odis'i itz asarrekorakaz:

(XX KANTUA, 294. orrialdea)

(Homero, "ODISEA"; Aita Santi Onaindiak euskaraz-tuta; Bilbo, 1985)

XI

Furi eta Aureli, Katulo-ren lagun,
inditar artera balihoa urrun;
urrun, sortaldean, zarataz dihardun
kresala apurtzera doanean, astun;

edo Hirkaniar eta Arabe samur,
Saga zein Partiar azkonetatik hur,
edo Nilo zazpi adarduna itsas-ur
margozle egiten den alderdira bihur;

edo Alpetako gailurrak iragan,
Kesar handiaren garaitzak gogoan,
Galia-ko Reno edo Britanian
diren azken basak ikustatzekotan.

Guzti hauek eta goikoen gurariz
beste edozer jasan beharrea banintz,
lagun zintzo joan, nire neskari hitz
laburretan berri txarrak iragarritz:

bego ongi bere amoranteekin,
batera laztandu hirurehunokin;
bat ere ez du maite benetan ta berdin
egingo du denon sarkutzak desegin.

Ez beza itxaron nire maitasunik
lehen legez; bere erruz dago hilik,
soro bazterreko lorea holanik,
goldea igaroz gero erauzirik.

101 JAKINTZA: "Non enim scientiam solemus dicere in
nobis, nisi cum sensa et intellecta memoria retine-
mus: cum meminimus aliquid sensisse nos vel intelle-
xisse, ut id cum volumus recolamus".

(De diversis quaestionibus ad Simplicianum, Lib. II,
2-2)

Gu baitan jakintza dela ez dugu esaten, sentidutako
a eta aditutakoa oroimenean josten dugunean baizik
:guk zerbait sentidu edo ulertu dugula gogoratzen
dugunean, nahi dugunean burura berriz ekartzeko .

Aurreko "ratione habere perceptum" laburrago eta
rationalago ere bazen; oraingoa luzeago aritu da e
ta adimenez atxekia izateko baldintzak nabarmendu
egin ditu.

102 JAUNGOIKOZALETASUNA: "Ecce pietas est sapienti
a. θεοσέβεια porro si ad verbi originem latine
expressam interpretaretur, Dei cultus dici poterat,
qui in hoc maxime constitutus est, ut anima ei non
sit ingrata".

(De spiritu et littera, XI, 18)

Horra jaiera nola den jakituria. θεοσέβεια hitza
ren latinezko jatorriari begiratuta, Jaungoikoaren
gurtza esan liteke. Montan datza batipat gurtza e
ta: gogoia ez dakiola izan eskertzarrekoa".

03 **JAUNGOIKOAREN GURTZA** : "Quod nomen nostri, sicut iam commemoravimus, volentes et ipsi uno nomine interpretari, pietatem dixerunt, cum et pietas apud graecos εὐσέβεια usitatius nuncupetur: θεοσέβεια vero quia uno verbo perfecte non potest, melius duobus interpretatur, ut dicatur potius Dei cultus".

(De Trinitate, Lib. XIV, 1-1)

Eta guretarrek, esan dugunez, izen hori izen bakar batez itzuli nahiez, jaiera esan zuten. Jaiera grekoen artean maiztxo εὐσέβεια esaten da eta. θεοσέβεια, aldiz, berba batez egokiro ezin eta bi hitzez hobeki itzultzen da, hobekixeago Jaungoikoaren gurtza esanez.

04 **JAKINTZA-ZUHURTASUNA** : "Σοφίζαυ autem, quod uno verbo latine dici non potest, a sapientia dictum est, quae sophia graece dicitur, non a prudentia, quae φρόνησις appellatur".

(Enarrationes in Psalmos, 104, 14)

Eta σοφίζαυ, latinez berba bakarraz esan ezin dena, jakintzatik hartua izan da, grekoz σοφία esaten den hitzetik, alegia; eta ez zuhurtasunetik, hori grekoz φρόνησις esaten bait da.

Las palabras "sofista" y "sofística" tienen una historia que es conveniente conocer. "Σοφιστής" (Sofista) es una palabra derivada del adjetivo "σόφος" (sabio) y directamente del verbo "σοφίζομαι" (idear, inventar), y que originalmente designaba a toda persona que ha llegado a destacarse en alguna clase de actividad. Es curioso observar que el cambio de los términos "σοφία" y "σόφος" desde su significado primitivo en Homero —más traducible por "destreza" y "diestro" en una ocupación determinada— hasta un significado más generalizado y relacionado con el conocimiento, hizo que pasara a denotar algo próximo a la veracidad de quien mereciera ese calificativo. Así, por ejemplo, Píndaro podía escribir que el sabio es el que conoce más por naturaleza. Esquilo, que el que tiene un conocimiento útil es sabio, no el que tiene muchos conocimientos. Por su parte, la palabra "σοφιστής", sofista, es un nombre derivado del verbo "σοφιστεσθαι" —practicar "σοφία". Diógenes Laertio puso de manifiesto que en principio "σόφος" y "σοφιστής" eran sinónimos.¹ El término implicaba, por otra parte, la idea de educación, lo que concuerda con que se aplicara a los poetas, considerados en Grecia, generalmente, como los grandes educadores.² El "sofista" enseña porque tiene un conocimiento o una destreza especial que impartir; bien sea en las artes técnicas, en la conducta o en la política su "σοφία" es práctica.³ La suspicacia respecto de los "intelectuales", y pedagogos de oficio, por parte de los atenienses más conservadores pertenecientes a la clase aristocrática, hizo que sus cualidades llegaran a calificarse como algo "δεινός", palabra difícil de traducir y que vendría a significar "temible" o "extraño" pero también y particularmente experto y hábil en la argumentación.⁴

(Neus Campillo Iborra-Serafín Vegas Gonzalez; "Sócrates y los Sofistas", Universidad de Valencia, 1976; 67-68 orrialdeak)

105 JAKITURIA: "Et in hominibus haec quidem ita discerni probabiliter solent, ut sapientia pertineat ad intellectum aeternorum, scientia vero ad ea quae sensibus corporis experimur".

(De diversis quaestionibus ad Simplicianum, Lib. II, 2-3)

Gizonen artean era honetara bereizi ohi da gehien bat, hau da: jakitura betikoen ulertzeari dagokio batez ere; zientzia, ordea, gorputzaren zentzumenen bidez nabari ohi ditugunei dagokie.

Platonismoaren aztarna nabarmena jakituriaren definizio hortan: "intellectum aeternorum".

106 JARDUN (HIZKETAN): "Quod graecus habet ἀδολεσχεσω, latini interpretes quidam garriam, quidam exercebor, interpretati sunt; quae duo inter se videntur esse diversa: sed si exercitatio intelligatur ingeni, cum quadam delectatione disputationis, utrumque conjungitur, et quasi ex utroque unum aliquid temperatur, ut non sit aliena ab huiusmodi exervitatione garrulitas. Solent enim garruli vocari loquaces." (Enarrationes in Psalmos, 118, VI-4)

Grekozkoak ἀδολεσχεσω dakarrena, latin-itzultzaileek, batzuk herriketan arituko, eta bestetzuk hizketan ihardungo itzuli zuten. Eta badirudi biok oso bestelakoak direla. Alabaina, adimenaren ariketa ulertzen bada, eztabaidaren atsegina pizka batez, bi-

ok nahasi egiten dira, eta bataren bidez bestea neurritz gertatzen; horrelako ihardunbeharrean ez da peituko hitz-jarioa. Hitz eta pitz ari direnei hitzontzi esan ohi zaie, bada.

Euskaraz badugu hitz-mordoa horrelako berbaldunei esateko: berbalapiko, hitzontzi, kontakatilu, hitz-jario eta abar. Gogoratu Quevedo-ren "habladores a cántaros" hura.

107 JARDUNBIDE-EGINBIDE: "Vide ergo ne non discantur mala: nam disciplina, nisi a discendo non dicta est". (De libero arbitrio, Lib. I, I-2)

Begira, gero, txarrik ikas ez dadin; ikasbide (jardunbide) ikasi-tik eratorria bait da.

Latinez hobeto ematen du hitz-jokoak: disco > disciplina erraz ikusten da bien arteko antza eta bigarrenaren sorkuntza.

(jarraitzeko)

In provincia Gipuzkoa natus, sed in Bizkaia ministerium sacerdotale exercens, ut moderator spiritualis iuvenum in Seminario, in populo Derio. Magnanimo spiritu et notabili sensibilitate praeditus ad spirituum probationem. Ecclesiam vehementer amans, linguam patriam tanquam donum Dei aestimans, sive ad formationem personae sive ad apostolatam colendum. In die eius natali iuvenes ad eum venientes ut ei gratularentur suaviter suadebat ut lingua vasconum facerent, si vascones esse eos sciebat. (Fuit alius in Vitoria, Jose Maria Urrutia, qui nomina vasconice scripta discipulorum atramento delebat ut postea ipse ea hispanice scriberet. "Quaeque ipse miserrima vidi... vasconum ut opes et lamentabile regnum eruerint...", si Virgilium imitari liceat...)

Fuit quondam homo iuvenis a presbytero Antonio Morales in tormentis animae et corporis vehementer cruciatus propter odium vasconum, adeo ut vita eius periclitaretur. Cumque Antonio Barquin, Alfonso Muñoz et Emilio Avellanal huic impio sacerdoti laetitia exsultantes plauderent, Jose Maria Iruretagoiena spiritu sacerdotali motus sic locutus est ei qui Morales nomen habebat: Non licet tibi fratrem cruciare, quia et hic etiam, et si non sit sacerdos, est pars Christi Corporis Mystici

Abenduaren 8an, Andre Maria Sortzez Garbia

Orreagako Ama

Hymnus

Jesu, coróna Virginum,
Quem Mater illa concipit,

Quæ sola Virgo parturit,
Hæc vota clemens accipe:

Qui pergis inter lilia,
Septus choréis Virginum,

Sponsus decórus glória
Sponsisque reddens præmia.

Quocúmque tendis,
Virgines Sequúntur, atque láudibus

Post te canentes cúrstant,
Hymnósque dulces personant;

Te deprecámur súpplices,
Nostris ut addas sénsibus

Nescire prorsus ómnia
Corruptiónis vulnèra.

Jesu, tibi sit glória,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre, et alno Spiritu,
In sempitèrna sæcula.
Amen.

Josu, Birjinen koroe,
Amak sortu bait zintuen
Birjina gelditu zela,
har onez gure eskaintza, arre

Loreen artean zoaz,
Birjin-taldeak inguruz,
aintzaz beteriko senar,
ezkontideak sarituz.

Edonora jo, Birjinak
goraka eta abestiz
badoaz zure atzetik
jarraiki, eresi eztiz.

Apal eskatzen dizugu,
arren, gure zentzumenek ez
dezatela jasan inoiz
oben-zauririk bat ere ez.

Birjinagandik sortua
zaren Josu-ri omena,
Aita, Gogo Gurenari,
gizaldietan barrena.